

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	33713
Nom	Drets humans i educació
Cicle	Grau
Crèdits ECTS	6.0
Curs acadèmic	2021 - 2022

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
1307 - Grau de Pedagogia	Facultat de Filosofia i Ciències de l'Educació	3	Primer quadrimestre

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
1307 - Grau de Pedagogia	71 - Educació Comparada	Obligatòria

Coordinació

Nom	Departament
ANCHETA ARRABAL, ANA	120 - Educació Comparada i Història de l'Educació
LAZARO LORENTE, LUIS MIGUEL	120 - Educació Comparada i Història de l'Educació

RESUM

Per a l'èxit dels objectius finals que es proposa el títol de Graduat en Pedagogia s'oferta en ell la formació necessària amb què poder aconseguir les competències que se li assignen definides com bàsiques, generals i específiques. Així, per a aconseguir els objectius proposats, en les pautes aprovades per a la pertinent homologació del títol, es determina que es treballarà per a això en un marc que contemple l'atenció als següents principis generals: "1. El respecte als drets fonamentals i d'igualtat entre homes i dones. 2. El respecte i promoció dels Drets Humans i els principis d'accessibilitat universal i disseny per a tots 3. Els valors propis d'una cultura de pau i de valors democràtics. 4. Els valors d'atenció i sostenibilitat de la Terra. 5. El suport al desenrotllament econòmic dels pobles, a la reducció de la pobresa i a les polítiques d'igualtat social'. Són principis que conflueixen de forma prou directa, clara i precisa amb l'univers general de reflexió i formació que es planteja amb la matèria Drets Humans i educació. Específicament, la matèria, que per primera vegada s'introduïx com bàsica en un Pla d'Estudis de l'àrea educativa a Espanya, busca que el futur professional graduat en Pedagogia estiga perfectament familiaritzat amb l'enfocament en Drets Humans que han adoptat recentment el conjunt de les Organitzacions internacionals i les ONG a l'hora de dissenyar, planificar i desenrotllar les seues

polítiques i intervencions en el terreny de l'educació tant en els països en desenvolupament com en els desenvolupats. Que estiga al corrent dels instruments que s'utilitzen per a avaluar l'adequació i compliment d'eixe objectiu estratègic. Que identifique i conega bé els Convenis, Acords, Convencions i Declaracions que emmarquen en el pla legal la potencial exigibilitat dels Drets Humans en relació amb el dret a l'educació de la infància. I, finalment, que de manera crítica s'endinse en l'adequat coneixement de les realitats i problemes que, especialment, en el món en desenvolupament obstaculitzen la verdadera realització dels Drets Humans en el terreny de l'educació: subdesenvolupament; pobresa; analfabetisme; desescolarització; discriminació per gènere, classe, ètnia, o cultura; treball infantil en totes les seues formes; xiquets-soldat; etc.

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

No han especificat restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

COMPETÈNCIES

1307 - Grau de Pedagogia

- Que els estudiants compreguen els referents teòrics que constitueixen al ser humà com a protagonista de l'educació.
- Que els estudiants sàpien elaborar i interpretar informes tècnics, d'investigació i d'avaluació sobre accions, processos i resultats educatius.
- Que els estudiants siguen capaços de realitzar estudis prospectius i avaluatius sobre característiques, necessitats i demandes educatives.
- Que els estudiants coneguen els principis i fonaments de l'atenció a la diversitat en educació i desenvolupen i coordinen intervencions educatives amb persones o grups, amb necessitats educatives especials, en situacions de risc, de desigualtat o discriminació per raó de gènere, classe, ètnia, edat, religió i discapacitat.
- Capacitat d'anàlisi i de síntesi.
- Conèixer i comprendre els sistemes educatius i formatius actuals en el context internacional.
- Capacitat per treballar en equips multidisciplinaris i interdisciplinaris.
- Reconeixement i respecte a la diversitat i foment de la interculturalitat.
- Capacitat d'utilització de les TIC en l'àmbit d'estudi i context professional.

- Capacitat d'organització i de planificació.
- Capacitat de gestió de la informació.
- Capacitat per realitzar investigació educativa en diferents contextos.
- Capacitat crítica i autocrítica.
- Capacitat de resolució de problemes i presa de decisions.
- Compromís ètic actiu amb els drets humans i la sostenibilitat.

RESULTATS DE L'APRENTATGE

Esperem que amb la formació rebuda en esta matèria per l'alumnat es trobe, en primer lloc, perfectament familiaritzat amb l'enfocament en Drets Humans que han adoptat en els últims anys el conjunt de les Organismes internacionals de l'àmbit de Nacions Unides i les ONGs a l'hora de dissenyar, planificar i desenrotllar les seues polítiques i intervencions en el terreny de l'educació tant en els països en desenvolupament com en els desenvolupats. En segon lloc, que estiga al corrent dels instruments que s'utilitzen per a avaluar l'adequació i compliment d'eixe objectiu estratègic. En tercer lloc que siga capassa d'identificar i conèixer bé els Convenis, Acords, Convencions i Declaracions que emmarquen en el pla legal la potencial exigibilitat dels Drets Humans en relació amb el dret a l'educació de la infància. I, en quart i últim lloc, que s'endinse críticament en el coneixement de les realitats i problemes que en el món en desenvolupament obstaculitzen la verdadera realització dels Drets Humans en el terreny de l'educació.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Els Drets Humans. Perspectiva històrica

Es presenten i analitzen en este tema introductori algunes de les Declaracions del Set-cents i les Constitucions de l'huit-cents, atenent al seu significat, orientació i projecció, per a posteriorment estudiar amb més detall i contextualització la Declaració Universal de Drets Humans de 1948 en el marc de la generació de drets socials, econòmics i culturals.

2. Els instruments legals per a la protecció dels Drets Humans. Estudi dels elements referits a l'àmbit de l'educació com a dret

Ens ocupem ací de presentar i analitzar adequadament alguns dels diferents tipus de Documents i pronunciaments bàsics en el terreny dels Drets Humans generats en les últimes dècades en el marc internacional que guarden una més estreta i específica relació amb l'educació, la garantia del seu accés entés com un dret, i els mecanismes previstos per a evitar qualsevol tipus de discriminació en el seu potencial ús i gaudi.

3. Drets Humans, dret a l'educació i pràctica educativa

S'estudia ací l'enfocament de Drets Humans aplicat a la política i la intervenció educatives, donant a conèixer les ferramentes conceptuals i els instruments que en la pràctica permeten analitzar la situació educativa de les regions i països des d'eixa perspectiva amb els mitjans dissenyats per organitzacions internacionals Nacions Unides, UNESCO i ONGs que permetran obtindre una base per a la potencial pràctica en contextos reals a l'hora d'establir el compliment o no dels drets més directament relacionats amb l'esfera educativa.

4. L' actuació de les organitzacions internacionals i les ONGs en matèria de Drets Humans, Desenrotllament Humà i educació

Des de la perspectiva del Desenrotllament Humà com a marc conceptual genèric, interessa ara ací conèixer els plantejaments i el suport de les estratègies d'intervenció que, des del passat recent al moment actual, desenrotllen els més destacats organismes internacionals en l'òrbita de les Nacions Unides FAO, OIT, UNESCO, OMS, PNUD, UNICEF i les Organitzacions no Governamentals que alimenta la societat civil en matèria de Drets Humans en les seues relacions amb l'esfera educativa.

5. La «Convenció sobre els Drets del xiquet » (1989). Ideals i realitats

Després de veure els antecedents històrics de documents internacionals previs ocupant-se de la protecció de la infància, abordem un estudi detallat d'un dels més rellevants instruments jurídics en relació amb la normativitat de protecció de drets de qualsevol tipus de la infància i accés a l'educació entés com a dret irrenunciable. A partir d'ací busquem establir la verdadera dimensió i realitat d'eixos drets endinsant-nos en el coneixement dels contextos i problemes que, especialment en el món en desenrotllament, obstaculitzen la verdadera realització dels Drets Humans en el terreny de l'educació: subdesenrotllament; pobresa; analfabetisme; desescolarització; discriminació per gènere, classe, ètnia, o cultura; treball infantil en totes les seues formes; xiquets-soldat; etc.

6. El programa de «Educació per a Tots» (1990; 2000). Llums i ombres d'un compromís global

Per a ocupar-nos de conèixer i analitzar el que constituïx el més veterà i conegut dels Programes internacionals que, entre altres objectius, busca l'èxit de l'educació universal de qualitat sense discriminació en l'accés i l'eradicació de l'analfabetisme, estudiarem les dos grans fites que ho definixen i delimiten. La seua entrada en l'escena internacional en Jomtien (Tailàndia) al març de 1990 amb la Declaració Mundial d'Educació per a Tots, i la seua ratificació, en l'horitzó del 2015, amb els sis objectius aprovats en el Marc d'Acció de Dakar durant el «Foro Mundial sobre l'Educació» celebrat en la capital de Senegal a l'abril de 2000. Ho farem amb el necessari contrast dels objectius definits i la seua situació real ara en les distintes regions del món en desenrotllament.

7. La «Declaració del Mil·lenni» de Nacions Unides (2000) i el programa de «Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni». Èxits i fracassos. La nova Agenda de Desenvolupament Sostenible: Objectius i Metes de Desenvolupament Sostenible 2030.

En este tema s'aborda l'estudi del sentit i naturalesa dels huit Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni conseqüència de la «Cimera del Mil·lenni» de 2000. Encara que la seua interrelació és ben clara, en la mesura que els Objectius més directament relacionats amb l'educació poden servir com a catalitzadors en l'èxit de quasi tots ells, dedicarem una especial atenció als vinculats als èxits en el terreny de l'educació. En concret, el número 2 que busca l'establiment de l'ensenyança primària universal assegurant que en 2015 tots els xiquets i xiquetes del món aconseguisquen acabar un cicle complet d'eixe nivell d'ensenyança. I el número 3 que té com a objecte promoure una verdadera igualtat entre els sexes, empoderando a la dona, i eliminant les desigualtats de gènere en els diferents nivells d'ensenyança abans de finals de 2015. Igual que en el tema sis, buscarem establir el balanç d'èxits i fracassos dels ODM en la geografia del planeta amb l'horitzó temporal pròxim per al que van ser fixats. Finalment veurem la nova Agenda dels Objectius de Desenvolupament

8. Societat civil, Drets Humans i educació. El cas d'Amèrica Llatina

Amèrica Llatina constituïx un excellent exemple del desitjable dinamisme organitzat dels sectors més compromesos de la societat civil amb l'exigibilitat de l'educació com un dret humà irrenunciable. Una de les seues materialitzacions més consistents i influents d'esta última dècada ho constituïx el treball teòric i pràctic desenrotllat en la «Campanya Llatinoamericana pel Dret a l'Educació» (CLADE). Del coneixement del substrat teoricopràctic que l'alimenta ens ocupem ací a través de l'anàlisi dels seus diversos pronunciaments i preses de posició des del Pronunciament Llatinoamericà per una Educació per a Tots (2000), previ a la seua constitució com a moviment organitzat, passant per la Declaració Per una Educació de Qualitat per a Tots i Totes (Santa Cruz, desembre, 2003), el Cridat per a l'acció. Declaració de Panamà (març, 2007), la Declaració de Valparaíso (juliol, 2007), i la Carta de Guatemala (octubre, 2008), fins a arribar a la Carta de São Paulo aprovada en la VI Assemblea de la CLADE «L'educació és un dret humà: Per la no discriminació a Amèrica Llatina i el Carib», realitzada en eixa ciutat brasilera al maig de 2010.

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes de teoria	45,00	100
Pràctiques en aula	15,00	100
Assistència a esdeveniments i activitats externes	4,00	0
Estudi i treball autònom	30,00	0
Lectures de material complementari	15,00	0
Preparació d'activitats d'avaluació	28,00	0
Preparació de classes de teoria	7,00	0
Resolució de casos pràctics	6,00	0
TOTAL	150,00	

METODOLOGIA DOCENT

Tant en funció de la dimensió i volum de la matrícula, com del perfil acadèmic de l'alumnat es definiran i desenvoluparan en cada curs acadèmic les estratègies metodològiques docents seleccionant del conjunt d'opcions possibles que ara es presenten: Classes presencials teòriques (llicon magistral). Classes presencials pràctiques (comentaris de text; estudi de casos; resolució d'exercicis pràctics; busca d'informació i documentació educativa en bases de dades i Internet; avaluació de recursos en la Xarxa). Seminaris i Tallers (Lectura, estudi i debat d'entorn de temes guiats pel professor. Treballs de grup; debats; elaboració d'informes; estudi de casos). Estudi i treball autònom (Estudi de l'alumnat relacionat amb les classes teòriques i elaboració d'un portafolio). Treball en grup (Aprentatge cooperatiu). Tutories presencials i virtuals (Assessoria personalitzada sobre temes d'estudi i treball). Activitats complementàries. Visites de professors i especialistes estrangers (Altres activitats relacionades amb la matèria). Preparació i realització d'exàmens (Proves escrites; proves orals; entrevistes; assajos; assistència i participació en activitats pràctiques).

AVALUACIÓ

Per a assegurar l'adquisició i desenvolupament de les competències (de coneixements, procedimentals i actitudinals) associades a la matèria, i prenent en consideració tant la dimensió i volum de la matrícula com el perfil acadèmic de l'alumnat es definiran i desenvoluparan oportunament en cada curs acadèmic diversos procediments d'avaluació, tenint en compte les activitats exercides pels alumnes i les diferents opcions triades, seleccionant i emprant, entre altres opcions possibles, alguns dels següents procediments que ara es presenten:

1. Proves de reposada curta: Comprensió de conceptes bàsics de la matèria.
 2. Proves de resposta llarga: Desenrotllar un assaig escrit amb les que s'avaluaran (a) l'adquisició de coneixements, (b) la seua adequada comprensió, (c) la capacitat per a exposició i argumentació; i (d) la capacitat d'aplicar eixos coneixements a temes i problemes associats amb la matèria.
 3. Proves orals: Saber expressar oralment un treball o lectura.
 4. Proves objectives de resposta curta al final de cada bloc temàtic, on es valorarà l'adquisició de coneixements.
 5. Estudi i treball en grup: (avaluació inicial de les competències cooperatives bàsiques a través d'un xicotet qüestionari; avaluació contínua de l'adquisició de competències a través de xicotets qüestionaris; avaluació final del treball en grup i de les competències d'interacció).
 6. Informes/Memories: Demostrar capacitat de síntesi en la presentació d'Informes i Memòries.
 7. Treball escrit individual: (autònom o guiat) prenent en consideració (a) les habilitats de busca bibliogràfica i informació, (b) l'organització temporal del treball realitzat, (c) l'organització de les idees i arguments expressats, (d) la redacció i exposició adequades, (e) l'originalitat, actualitat i interès del tema (20% de la qualificació).
 8. Sistemes d'autoavaluació: es valorarà l'autonomia i la capacitat autocrítica per a jutjar els seus propis èxits.
 9. Portafolio: Arreplega d'informació per a derivar la qualificació (en funció de l'assistència a les classes, l'assistència a seminaris, la presentació dels treballs, informes, pràctiques, exercicis i, en general, produccions de l'estudiant al llarg del seu procés d'aprenentatge).
 10. Actituds: Grau de participació en implicació en el desenrotllament de les tasques d'aprenentatge.
- Cada un d'estos procediments tindrà assignat un percentatge de la nota final d'acord amb la importància atorgada en la selecció efectuada en cada curs acadèmic.

REFERÈNCIES

Bàsiques

- ALBERT GÓMEZ, María José et al.: Derechos Humanos, educación y sociedad. Madrid. Editorial Centro de Estudios Ramón Areces, 2010.
- ANCHETA ARRABAL, Ana y LÁZARO LORENTE Luís Miguel: El derecho a la Educación y Atención de la Primera Infancia en América Latina, Revista Educación XXI, UNED, 16 (1), 2013, pp. 105-122.
- ANCHETA ARRABAL, Ana: Hacia una nueva concepción de la educación de la primera infancia como derecho. Avances y desafíos Globales. Revista Iberoamericana de Educación Versión Digital, 47 (5), 2008 pp. 1-15 <http://www.rieoei.org/deloslectores/2661Ancheta.pdf> (3/04/2012).
- ANCHETA ARRABAL, Ana: El Derecho a la Educación y Atención de la Primera Infancia en la

Europa Actual. Educatio Siglo XXI, vol. 30, (2), 2012, pp. 129-148.

BEITER, Klaus Dieter: The Protection of the Right to Education by International Law. Leiden. Martinus Nijhoff Publishers, 2006.

BROWNLIE, Ian y GOODWIN-GILL, Guy S.: Basic Documents on Human Rights. Oxford. Oxford University Press, 5ª ed., 2006.

CARMONA LUQUE, Rosario: La Convención sobre los Derechos del Niño: instrumento de progresividad en el derecho internacional de los Derechos Humanos. Madrid. Dykinson, 2010.

COLE, Mike (ed.): Education, Equality and Human Rights. Issues of Gender, Race, Sexuality and Social Class. London, Routledge, 2006.

FERNÁNDEZ ALLER, Celia (coord.): Marco teórico para la aplicación del enfoque basado en Derechos Humanos en la cooperación para el desarrollo. Madrid. Libros Catarata

- JAFFÉ, Philip D. (Ed.): Challenging Mentalities. Implementing the United Nations Convention on the Rights of the Child. Ghent Papers on Children's Rights, Nº 4. Geneva. University of Geneva, 1998.

KABUNDA BADI, Mbuyi: Derechos Humanos en África: teorías y prácticas. Universidad de Deusto. Departamento de Publicaciones, 2008.

KHAN, Irene: La verdad no escuchada: pobreza y Derechos Humanos. Madrid. Editorial Fundamentos, 2010.

LASAGABASTER HERRARTE, Iñaki: Convenio europeo de derechos humanos: comentario sistemático. Madrid. Civitas Ediciones, 2ª ed. 2009.

LÁZARO LORENTE, Luis Miguel: Entre la esperanza, el desencanto y la incertidumbre: la educación en América Latina, 1960-2002. En LÁZARO LORENTE, Luis Miguel y MARTINEZ USARRALDE, María Jesús (eds): Estudios de Educación Comparada. Studies in Comparative Education. Valencia. Universidad de Valencia, 2003. pp. 161-225.

LÁZARO LORENTE, Luis Miguel: Derechos del Niño, educación preescolar y equidad en América Latina, en DÁVILA, Pauli y NAYA, Luis Mª. (Coords.): Infancia, derechos y educación en América Latina. San Sebastián. EREIN, 2010. pp. 249-268.

LÁZARO LORENTE, Luis Miguel: La educación inicial en América Latina y los derechos del niño, en DÁVILA, Pauli y NAYA, Luis M. (eds): Derechos de la infancia y educación inclusiva en América Latina. Buenos Aires, Ediciones Granica/UNESCO/OEI, 2011. pp. 227-260.

- LÁZARO, Luis Miguel, ÁLVAREZ FERNÁNDEZ, Violeta y Martín de la Rosa, Victoria: European Policies on the Education of Roma Children. The case of Spain, en Napier, Diane Brook (Ed.). International Perspectives on Race (and Racism). Historical and Contemporary Considerations in Education and Society. Hauppauge, New York. NOVA Scientia Publishers. pp. 177-197.

LÁZARO LORENTE, L.M., Y ANCHETA ARRABAL, A. (Editores) (2021). La educación en América Latina en la perspectiva de 2030. Editorial Tirant Lo Blanc. Colección Humanidades.

LÁZARO, Luis Miguel: La educación en América Latina hoy en el horizonte de la agenda educativa post 2015. Revista Española de Educación Comparada 27, 2016, pp. 17-35.

MÁRQUEZ CARRASCO, María del Carmen: Logros y desafíos en el 60 Aniversario de la Declaración Universal de Derechos Humanos. Universidad de Deusto. Departamento de Publicaciones, 2009.

MARQUEIRA, Virginia et al.: Mujeres, globalización y Derechos Humanos. Madrid. Ediciones Cátedra, 2ª ed., 2010.

MARTÍNEZ DE BRINGAS, Asier: Globalización y Derechos Humanos. Universidad de Deusto. Departamento de Publicaciones, 2008.

MENKE, Christoph y POLLAND, Arnd: Filosofía de los Derechos Humanos. Barcelona. Herder,

2010.

NEWMAN, Kate et al.: Derechos de Educación: Una guía para practicantes y activistas. Johannesburg. Global Campaign for Education, 2010.

- ORAÁ ORAÁ, Jaime y GÓMEZ ISA, Felipe: La Declaración Universal de Derechos Humanos. Universidad de Deusto. Dpto. de Publicaciones, 2009.

PÉREZ TREMP, Pablo y Gómez Fernández, María Itziar (eds.): El Convenio europeo de derechos humanos. Madrid. Tecnos, 2010.

PILON, Marc; MARTIN, Jean-Yves; CARRY, Alain: Le droit à l'éducation. Quelle universalité? Paris. Éditions des archives contemporaines, 2010.

PÖUTIAINEN, Pirkko; PESTEK, Edisa; Sarah Hemingway et al.: Methodology and Tools for Human Rights-based Assessment and Analysis. Geneva/New York, OHCHR/UNDP, 2004.

ROBERTSON, David: A Dictionary of Human Rights. London. Europa Publications Limited, 1997.

RODRÍGUEZ PALOP, María Eugenia: La nueva generación de Derechos Humanos: origen y justificación. Madrid. Dykinson/Universidad Carlos, 2010.

UNESCO/UNICEF (2008): Un enfoque de la Educación para Todos basado en los Derechos Humanos, New York, UNICEF.

VARGAS TRUJILLO, Elvia y GAMBARA D'ERRICO, Hilda (coords.): Guía para la evaluación de iniciativas para el desarrollo: Derechos Humanos y género. Madrid. Los Libros de la Catarata, 2010.

WEYTS, Arabella (Ed.): Understanding Children's Rights. Ghent Papers on Children's Rights, Nº 8. Ghent. Children's Rights Centre, Ghent University, 2005

ADDENDA COVID-19

Aquesta addenda només s'activarà si la situació sanitària ho requereix i previ acord del Consell de Govern

1.- Continguts

1. Es mantenen els continguts inicialment recollits en la guia docent.

2.- Volum de treball i planificació temporal de la docència

1. Possible reducció del pes d'unes activitats (prova objectiva/de resposta llarga).
2. Sessions programades en les mateixes dates i hores amb la mateixa duració.

3.- Metodologia Docent

1. Pujada de materials a l'Aula virtual
2. Proposta d'activitats per aula virtual
3. Videoconferència síncrona BBC

4. Videoconferència asíncrona BBC
6. Transparències locutades
7. Debats a l'Aula Virtual
9. Desenvolupament de projectes
10. Tutories mitjançant videoconferència, correu electrònic, missatgeria de l'Aula virtual o fòrum específic de l'Aula Virtual.
11. Sessions de treball autònom

4.- Avaluació

Avaluació final en relació als treballs realitzats en l'avaluació contínua i no sols sobre un únic document.

Addició d'activitats d'avaluació contínua

Increment del pes en la nota final de l'avaluació contínua

Proves d'avaluació mitjançant treballs acadèmics

Proves d'avaluació mitjançant projectes

Prova escrita oberta (examen tradicional) o prova objectiva però distribuït en aula virtual de resultar no presencial l'examen final.

Uns altres (descriure en l'addenda): heteroevaluación (avaluació intergrups), coavaluació (avaluació intragrupos), autoevaluación sobre les competències de l'assignatura i conceptes clau.

Seguint les orientacions emeses pels responsables de la UV s'apostarà per atorgar major percentatge de la qualificació final al procés d'avaluació contínua. En coherència amb això, el professorat dels grups podrà modificar el pes inicial assignat a la prova objectiva en la qualificació final de la matèria, el rang de la qual oscil·larà entre un mínim del 30% i un màxim del 40%.